Rijksoverheid

Rijksbrede aanpak loverboyproblematiek

Actieplan 2011 - 2014

Rijksbrede aanpak loverboyproblematiek

Actieplan 2011 - 2014

1 Inleiding

Er verschijnen met enige regelmaat berichten in de media over de loverboyproblematiek. Er zijn films en documentaires over verschenen en er is zelfs begin 2011 een thema-avond op de publieke omroep over dit onderwerp uitgezonden. Ook de Tweede Kamer vraagt regelmatig aandacht voor dit onderwerp; er zijn diverse Kamervragen over gesteld en in debatten met de verantwoordelijke bewindspersonen komt het onderwerp vaak aan de orde. Veel politieke partijen hebben – bijvoorbeeld op hun websites - standpunten over de loverboyproblematiek opgenomen, waarin ze pleiten voor een krachtig beleid.

De grote belangstelling voor de loverboyproblematiek heeft vooral te maken met de ernst van de feiten. Het gaat om kwetsbare jongeren, meiden die vaak nog niet volwassen zijn, die ernstig worden misleid en misbruikt voor geldelijk gewin. De impact van dergelijke gebeurtenissen op het leven van een slachtoffer en hun naaste omgeving is zeer groot.

Op het gebied van de loverboyproblematiek zijn door de overheid al diverse initiatieven genomen. Zo wordt veel gedaan aan voorlichting op scholen (zie bijvoorbeeld op www.sense.info[1]) en worden (bendes van) loverboys vooral strafrechtelijk hard aangepakt. Deze harde aanpak vloeit voort uit de prioriteit die de overheid stelt bij de aanpak van mensenhandel. Loverboys zijn namelijk in strafrechtelijke zin mensenhandelaren.

In het regeerakkoord is opgenomen dat mensenhandel harder wordt aangepakt. Naar aanleiding hiervan is als doelstelling geformuleerd dat het aantal criminele organisaties dat wordt aangepakt wordt verdubbeld. Hierbij heeft mensenhandel prioriteit. Daarnaast wordt de aanpak van mensenhandel versterkt via onder meer de Task Force aanpak mensenhandel[2], waarvan de instellingstermijn recent door de Minister van Veiligheid en Justitie met drie jaar is verlengd. De Task Force heeft voor de komende jaren een groot aantal concrete maatregelen geformuleerd, waarmee mensenhandel onder meer integraler, effectiever en innovatiever wordt aangepakt. Maar er kan nog meer worden gedaan in de strijd tegen loverboys. Specifiek voor de aanpak van dit ernstige misdrijf zullen de betrokken Ministeries in samenwerking met hun ketenpartners hun krachten bundelen en met de combinatie van nieuwe en bestaande maatregelen de strijd aangaan onder het motto van de “drie P’s”: *prevention, prosecution en protection*.

In dit actieplan worden de maatregelen uiteengezet die de komende jaren worden verricht ten behoeve van de *rijksbrede aanpak van de loverboyproblematiek*.

Deze rijksbrede aanpak bevat tevens activiteiten naar aanleiding van de aanbevelingen uit het onderzoek ‘Loverboys en hun slachtoffers’, dat het ministerie van VWS heeft laten uitvoeren door het Verwey Jonker Instituut[3].

[1] Jongerenwebsite met betrouwbare informatie over seksuele gezondheid. Ontwikkeld op initiatief van het ministerie van VWS.

[2] Deze heeft onder meer tot doel om knelpunten in de aanpak van mensenhandel op te lossen en de integrale aanpak van mensenhandel te bevorderen. De Task Force bestaat uit verschillende organisaties die een rol hebben bij de strijd tegen mensenhandel en staat onder leiding van de voorzitter van het College van Procureurs-Generaal van het Openbaar Ministerie.

[3] “Loverboys en hun slachtoffers”, Eindrapportage december 2011, Verwey Jonker Instituut.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de aard, omvang en ernst van de problematiek en de wijze waarop het inzicht in het aantal slachtoffers kan worden vergroot. In hoofdstuk 3 wordt uiteengezet wat de rijksbrede aanpak inhoudt. In het laatste hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van de maatregelen die de komende jaren worden genomen om de loverboyproblematiek aan te pakken.

2 Aard, omvang en ernst problematiek

Loverboys zijn mensenhandelaren die met verleidingstactieken, manipulaties, chantage en geweld meisjes inpalmen met als oogmerk hen later voor zich te laten werken in de prostitutie of in andere (illegale) sectoren. Het gaat om een ernstig misdrijf, waarbij de slachtoffers ernstig getraumatiseerd kunnen raken en veelal intensieve zorg en hulpverlening nodig hebben om te herstellen. De hulpverlening geeft regelmatig signalen af dat de slachtoffers vaak kwetsbare meisjes zijn met regelmatig een licht verstandelijke handicap. Steeds vaker worden deze meisjes via sociale netwerksites op het internet door de loverboys benaderd.

Het is niet precies bekend hoeveel slachtoffers van loverboys er zijn, maar het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha)[4] registreerde bij 210 van de 993 in het jaar 2010 geregistreerde slachtoffers van mensenhandel een signaal van toepassing van de loverboymethodiek. In 2009 registreerde CoMensha bij 119 van de 909 slachtoffers een signaal van toepassing van de loverboy-methodiek. Conform de aanbeveling uit het eerder genoemde onderzoeksrapport "Loverboys en hun slachtoffers" hebben wij het hierbij over de methodiek waarbij slachtoffer wordt verleid en ingepalmd door (de belofte van) het aangaan van een liefdesrelatie, om het vervolgens uit te buiten (seksueel of anderszins).

In vergelijking met slachtoffers van andere misdrijven zijn slachtoffers van loverboys een kleine groep. Vooral het feit dat het gaat om een ernstig misdrijf met een grote impact op het slachtoffer en zijn omgeving is de oorzaak van de (terechte) maatschappelijke en politieke verontwaardiging over dit fenomeen.

Waarschijnlijk zijn er in werkelijkheid wel meer dan de genoemde 210 en 119 slachtoffers. Mede doordat bij slachtoffers van loverboys (mensenhandel) een lage aangiftebereidheid bestaat uit - bijvoorbeeld - vrees voor of juist verbondenheid met hun loverboy (of mensenhandelaar) zijn niet alle slachtoffers bekend. Slachtoffers van loverboys kunnen worden opgevangen en behandeld in de vrouwenopvang en jeugdzorg. Deze instellingen registreren niet specifiek op loverboyproble-matiek omdat er bij de slachtoffers in alle gevallen sprake is van complexe problematiek waarvan slachtofferschap van loverboys een onderdeel is. Voorts is hetook niet altijd meteen duidelijk dat iemand slachtoffer is van een loverboy.

Om tot een krachtig beleid te komen om de loverboyproblematiek aan te pakken is het van belang om beter inzicht te hebben in de aard en omvang van de problematiek. Het is van belang om te weten hoeveel slachtoffers er zijn, welke leeftijd de slachtoffers hebben en wat de achterliggende problematiek is. Met deze gegevens kan – bijvoorbeeld – beter worden beoordeeld wat de ernst en

[4] CoMensha registreert voor de Nederlandse overheid het aantal slachtoffers van mensenhandel

aard van de problematiek is en welke maatregelen moeten worden getroffen om de problematiek beter aan te pakken. Vanaf 2012 zal - in opdracht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie de registratie van het aantal slachtoffers van loverboys worden verbeterd. Hiervoor zullen afspraken worden gemaakt met de jeugdzorginstellingen die de gegevens aanleveren. CoMensha zal in haar jaarlijkse rapportages de geregistreerde slachtoffers van loverboys opnemen, inclusief bovengenoemde kenmerken (aantal, leeftijd, achterliggende problematiek). De cijfers zullen een indicatie geven van het werkelijke aantal slachtoffers.

Doelstelling: beter inzicht in de omvang en de aard van de slachtoffers van loverboys
Maatregel: structureel betere registratie van het aantal en de kenmerken van de slachtoffers.

3 De rijksbrede aanpak van de loverboy-problematiek

Voor de aanpak van mensenhandel worden door de Verenigde Naties en in Europees verband met regelmaat de “drie p’s” gepropageerd. Hiermee wordt bedoeld dat het voor een effectieve aanpak van mensenhandel noodzakelijk is om maatregelen te nemen op het gebied van *prevention* (preventie), *prosecution* (opsporing en vervolging van daders) en *protection* (bescherming van slachtoffers). De toepassing van een combinatie van maatregelen op deze drie terreinen is effectief, omdat hierbij zowel wordt geïnvesteerd in het voorkomen van mensenhandel als de aanpak van mensenhandelaren. Hierbij is het van belang om slachtoffers een goede bescherming aan te bieden, omdat hierdoor de aangiftebereidheid zal toenemen. Slachtoffers van mensenhandel worden in veel gevallen namelijk (ernstig) bedreigd en het bieden van bescherming kan de drempel om aangifte te doen verminderen. Naast het bieden van bescherming is het uiteraard ook van belang om slachtoffers goed op te vangen en specifieke zorg aan te bieden.

De drie p’s vormen de leidraad van de rijksbrede aanpak van de loverboyproblematiek. Deze maatregelen vinden plaats als onderdeel van de hoge prioriteit die de aanpak van mensenhandel bij het huidige kabinet heeft. Zoals uit de inleiding bleek is de doelstelling van het huidige kabinet om het aantal criminele organisaties dat wordt aangepakt te verdubbelen, waarbij mensenhandel een prioriteit is. Deze prioriteit komt ook tot uitdrukking in de aanstelling van de Task Force aanpak mensenhandel, waarvan de instellingstermijn door de Minister van Veiligheid en Justitie recent met drie jaar is verlengd. De Task Force heeft in een plan van aanpak maatregelen opgenomen die zij gaat nemen om de integrale aanpak van mensenhandel te versterken en om bovengenoemde doelstelling – de verdubbeling van het aantal criminele organisaties dat zich bezighoudt met mensenhandel te verdubbelen – aan te jagen. Van het plan van aanpak maken maatregelen deel uit die zich ook richten op de aanpak van de loverboyproblematiek. In dit actieplan worden maatregelen uit onder andere het plan van aanpak van de Task Force gecombineerd met nieuwe maatregelen. De Task Force – waaraan deskundigen deelnemen van diverse organisaties die betrokken zijn bij de strijd tegen mensenhandel – is en zal worden betrokken bij de opstelling en monitoring van de uitvoering van dit actieplan. De Task Force heeft hierbij een inhoudelijk sturende rol.

Onderstaand wordt op basis van de drie p’s toegelicht welke maatregelen zullen worden genomen ten behoeve van de rijksbrede aanpak van de loverboyproblematiek.

3.1 Prevention (preventie)

Met preventie wordt in dit kader bedoeld het voorkomen dat jongeren slachtoffer worden van loverboys. Om slachtofferschap te voorkomen is het van belang om een kwetsbare groep als jongeren bewust te maken en voor te lichten over de risico's die bepaald (grensoverschrijdend) gedrag met zich meebrengt. Er is hiervoor een diversiteit aan voorlichtingsmateriaal beschikbaar, dat onder meer door scholen kan worden gebruikt om leerlingen voor te lichten, wat ook blijkt uit het eerdergenoemde onderzoek van het Verwey Jonker Instituut "Loverboys en hun slachtoffers." Er is nog weinig bekend over het bereik en effect van deze initiatieven. De komende tijd wordt in opdracht van de Staatssecretaris van VWS onderzocht hoe effectief deze projecten zijn. Tevens zal hierbij gekeken worden naar tertiaire preventie, oftewel het voorkomen van herhaald slachtofferschap.

Voorlichtingsmateriaal

Via de websites van Movisie[5] (*www.jeugdprostitutie.nu*)[6], Soa Aids Nederland *(www.soaaids.nl)*, Sense (www.sense.info) en CoMensha *(www.comensha.nl* of *www.mensenhandel.nl)* kan voorlichtingsmateriaal of advies worden verkregen over de loverboyproblematiek.Specifiek voor scholen verzamelt en verspreidt het Centrum School en Veiligheid *(www.schoolenveiligheid.nl)* in opdracht van het Ministerie van OCW informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid. Ook adviseert het onder meer schoolleiders, leraren/docenten, mentoren, leerlingbegeleiders, vertrouwens(contact-)personen en onderwijsondersteunend personeel.
Naast instrumenten en scholingsaanbod worden ook initiatieven verzameld uit het scholenveld die voor collega-scholen interessant zijn. Er is in dit kader ook aandacht voor seksueel geweld en weerbaarheid en er zijn diverse publicaties uitgebracht over de loverboyproblematiek. Er is een bijvoorbeeld een speciaal informatieblad over scholen en loverboyproblematiek. Bij het project preventie seksuele intimidatie (PPSI), dat onderdeel is van het Centrum voor School en Veiligheid, is aandacht voor seksuele weerbaarheid. Ook via de 'gezonde school aanpak' van het Centrum Gezond leven van het Rijksinstituut voor Gezondheid en Milieu (www.gezondeschool.nl) kunnen scholen werken aan weerbaarheid van hun leerlingen en het vergroten van hun kennis over - bijvoorbeeld - werkwijzen en gevaren van loverboys en hulpverleningsinstanties waar jongeren terecht kunnen.

Film

Naast dit bestaande materiaal voor – vooral – onderwijspersoneel is het van belang dat kinderen in de tienerjaren en hun ouders bekend zijn met de aard en de risico's van de loverboyproblematiek. De politie heeft de ervaring dat ouders niet goed op de hoogte zijn van de risico's die het gebruik van 'social media' – die door loverboys vaak als werkterrein worden gebruikt - met zich meebrengt. Om de bewustwording over de risico's bij deze ouders en hun kinderen te vergroten zal een voorlichtingsfilm voor deze doelgroep worden ontwikkeld. Scholen kunnen deze film vertonen aan hun leerlingen en ouders, bijvoorbeeld tijdens ouderavonden.

[5] een kennisinstituut en adviesbureau voor maatschappelijke ontwikkeling op het terrein van welzijn, participatie, zorg en sociale veiligheid.
[6] het expertisecentrum op het gebied van soa, hiv en seksuele gezondheid

Met dit voorlichtingsmateriaal zullen echter niet alle jongeren worden bereikt. Een effectieve methode om jongeren direct te bereiken is om hen te benaderen via hun eigen netwerken en 'social media.' Deze 'social media' kunnen – zoals hiervoor werd geconstateerd - bepaalde risico's met zich meebrengen, maar zijn ook effectieve communicatieinstrumenten die aansluiten bij de belevingswereld van jongeren.

Interventies

Het bevorderen van (seksuele) weerbaarheid van jongeren is in dit verband een belangrijk speerpunt van de Minister van VWS, zoals uiteengezet in de landelijke nota gezondheidsbeleid Gezondheid dichtbij.7 Ook is het een prioriteit in het emancipatiebeleid van de Minister van OCW. Wanneer jongeren weerbaar zijn kunnen problemen zoals seksueel grensoverschrijdend gedrag – waaronder loverboypraktijken – beter worden voorkomen. De Ministeries van VWS en OCW zullen hiervoor de komende jaren gebruik maken van interventies die zoveel mogelijk aansluiten bij de belevingswereld van jongeren, zoals social media. Ook wil het Ministerie van VWS binnen de Sense hulpverlening8 meer inzetten op E-hulpverlening.

We Can Jongerencampagne

De Minister van OCW gaat een aantal grote gemeenten (de 35 centrumgemeenten voor vrouwenopvang) uitnodigen om samen te werken en mee te doen aan de "We Can Jongerencampagne." "We Can" is een internationale campagne om geweld tegen vrouwen te bestrijden. De campagne is op 8 maart 2009, Internationale Vrouwendag, in Nederland gelanceerd en wordt ondersteund door een kerngroep bestaande uit Movisie, E-quality, Pharos, FNV Vrouwenbond, Oxfam Novib en de Federatie Opvang. Binnen deze campagne zetten individuen ('changemakers') en organisaties ('coalitiepartners') zich in hun directe omgeving en in hun eigen organisatie in om het geweld tegen vrouwen te bestrijden. De We Can-jongerencampagne is recent in drie gemeenten gestart, die als koploper zullen fungeren. Gemeenten werven jongeren via lokale organisaties en deze worden getraind om als "changemaker" aan de slag te gaan met het aanjagen van een cultuuromslag onder jongeren gericht op seksuele weerbaarheid en het bewaken en respecteren van grenzen. Tijdens deze campagne – die duurt van 2012 tot en met 2014 – zullen jongeren allerlei acties opzetten en daarbij ook gebruik maken van 'social media.' Het doel van de campagne is dat jongeren worden weerbaar gemaakt tegen ongewenst seksueel gedrag en dat zij leren om te gaan met conflicten en relaties. Het versterken van de relationele seksuele weerbaarheid van jongeren is bij uitstek een geschikte wijze om loverboyproblematiek tegen te gaan. Binnen de "We Can-jongerencampagne" zal speciaal aandacht worden besteed aan de loverboyproblematiek. Bij de gemeenten die aan de campagne meedoen zal nadrukkelijk – afhankelijk van de aard en omvang van de loverboyproblematiek – aandacht worden gevraagd voor deze problematiek.

Kerndoelen onderwijs

Het Ministerie van OCW zal verder de zogeheten kerndoelen voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs aanpassen door hierin aandacht voor seksualiteit en seksuele diversiteit expliciet te noemen.9 De gedachte achter de moties van de Tweede Kamer die ten grondslag liggen aan deze aanpassing van de kerndoelen (de moties Pechtold c.s. (Kamerstukken II, 2009-2010, 27 017, nr. 59) en Van der Ham (Kamerstukken 2010-2011, 27 017, nr. 78)) is dat aandacht in het onderwijs

[7] Landelijke nota gezondheidsbeleid Gezondheid dichtbij, 25 mei 2011, *http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/notas/2011/05/25/landelijke-nota-gezondheidsbeleid.html*

[8] Sense spreekuren: laagdrempelige (gratis en anoniem) spreekuren voor jongeren tot 25 jaar waarin ze terecht kunnen met vragen over en problemen met seksuele gezondheid.

[9] Hierover is de Tweede Kamer op 25 november 2011 per brief (kenmerk 347676) geïnformeerd door de Minister van OCW.

voor seksualiteit en seksuele diversiteit (onder meer) van groot belang is voor seksuele weerbaarheid en een veilig schoolklimaat. Het besluit waarmee de kerndoelen zullen worden aangepast zal rond april 2012 aan beide Kamers overgelegd worden en kan vervolgens per 1 augustus 2012 in werking treden.

- **Doelstelling:** het voorkomen dat jongeren slachtoffer worden van loverboys door hen seksueel weerbaarder te maken en hun ouders beter bewust te maken van de loverboyproblematiek.

Maatregelen:
- de effectiviteit wordt onderzocht van initiatieven en projecten gericht op preventie;
- de ontwikkeling van een voorlichtingsfilm om ouders en hun kinderen meer bewust te maken van de risico's die het gebruik van 'social media' voor wat betreft de loverboyproblematiek met zich meebrengt;
- Het uitvoeren van de meerjarige We Can-jongerencampagne samen met een aantal gemeenten;
- het verspreiden van voorlichtingsmateriaal over seksueel geweld, weerbaarheid en loverboyproblematiek onder en tussen scholen;
- Interventies gericht op het bevorderen van (seksuele en relationele) weerbaarheid die aansluiten bij de belevingswereld van jongeren, met behulp van onder meer social media en E-hulp; er wordt onderzoek gedaan naar ontwikkeling van tertiaire preventie (voorkomen van herhaald slachtofferschap);
- de zogeheten kerndoelen voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs aanpassen door hierin aandacht voor seksualiteit en seksuele diversiteit expliciet te noemen.

3.2 Prosecution (aanpak loverboys, waaronder opsporing en vervolging)

De aanpak van de loverboyproblematiek heeft – zoals gezegd - een hoge prioriteit bij opsporingsdiensten en het Openbaar Ministerie. Voor een effectieve en integrale aanpak is het echter van groot belang dat ook instellingen zoals het onderwijs, de zorg, de gemeenten, GGD'en, Sociale Diensten en Reclassering worden betrokken.

Pilot Rotterdam

Zo wordt binnen de innovatieve Rotterdamse pilot "Loverboys zijn laffe boys" in 2010, 2011 en 2012 - met financiële ondersteuning van het Ministerie van VenJ - ervaring opgedaan met het betrekken van (onder andere) genoemde instellingen bij de aanpak van loverboys. Hierbij worden loverboys op basis van een persoonsgerichte aanpak niet alleen strafrechtelijk aangepakt, maar wordt per loverboy bekeken wat de meest effectieve aanpak is. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat bestuurlijke instrumenten (bijvoorbeeld verlaging uitkering) worden ingezet in plaats van strafrechtelijke. De pilot duurt tot april 2012 en wordt hierna geëvalueerd. Tijdens deze pilot wordt het internet – waar loverboys zich vaak op manifesteren - intensief gebruikt om de persoonsdossiers van de loverboys samen te stellen. De ervaringen en aanbevelingen die de pilot oplevert zullen de komende jaren worden verspreid over Nederland. Dit geldt ook voor andere 'best practises' op het gebied van de aanpak van de loverboyproblematiek, die door middel van conferenties, nieuwsbrieven en webdossiers onder de aandacht zullen wordt gebracht van professionals die zich bezig houden met de loverboyproblematiek.

Handreiking

Specifiek hiervoor wordt daarnaast door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV)een handreiking opgesteld voor de aanpak van de loverboyproblematiek. Deze handreiking wordt primair opgesteld voor jeugdzorginstellingen, (middelbare) onderwijsinstellingen, gemeenten en de politie en beschrijft - kort gezegd - de loverboyproblematiek en de mogelijkheden om deze (integraal en innovatief) aan te pakken. Ook komen aspecten als de preventie van de loverboyproblematiek en de zorg voor de slachtoffers aan de orde.
De handreiking is mede bedoeld voor jeugdzorginstellingen en onderwijsinstellingen, omdat zij een groot deel van de dag zicht hebben op de (potentiële) slachtoffers van loverboys. Het is van groot belang dat de instellingen signalen van loverboyproblematiek snel en adequaat oppakken en melden bij de juiste instanties. In de handreiking wordt vermeld hoe de instellingen deze signalen kunnen oppakken en wat ze met deze signalen moeten doen.

Webdossier

In aanvulling op de handreiking zal door het CCV ten behoeve van bovengenoemde organisaties een webdossier worden gecreëerd. Dit webdossier biedt relevante en actuele informatie omtrent de loverboyproblematiek en de wijze waarop deze kan worden aangepakt.

Internetcampagne stichting M.

Bij de aanpak van loverboys speelt ook de burger een cruciale rol. Slachtoffers van loverboys zullen uit angst of juist verbondenheid met hun loverboy niet snel zelf naar de politie gaan om aangifte te doen. De politie is daarom voor een belangrijk deel van haar opsporingswerk afhankelijk van de informatie die burgers – die in aanraking komen met slachtoffers of met de loverboys - doorgeven. Vooral prostitueebezoekers kunnen veel relevante informatie over slachtoffers van loverboys bij de politie aanleveren. Zo bleek de landelijke campagne “Schijn bedriegt” van stichting M. – die zich richtte op prostitueebezoekers – daadwerkelijk te leiden tot een aanzienlijk aantal bruikbare tips die in opsporingsonderzoeken werden gebruikt.
Om deze reden zal er in de jaren 2012 en 2013 een nieuwe landelijke campagne van stichting M. worden gelanceerd. Deze campagne zal volledig ‘online’ plaatsvinden. Op zowel landelijke als lokale erotische websites zal door middel van verschillende ‘banners’ aandacht worden gevraagd voor mensenhandel en de loverboyproblematiek in het bijzonder. Via de banner komt de internetter in aanraking met de actiesite *www.totaleovergave.nl.* Op deze website wordt aandacht gevraagd voor de loverboyproblematiek.

Workshops zorg- en hulpverleners

In aanvulling op de campagne zullen ook de hulp- en zorgverleners in de vier grote steden worden benaderd. Uit eerdere campagnes van stichting M. en uit het onderzoek naar de aard en omvang van de problematiek van slachtoffers van loverboys blijkt dat zij veel informatie over slachtoffers van loverboys (mensenhandel) hebben, maar dat ze nog onvoldoende bekend zijn met de mogelijkheden om deze anoniem te melden en een bijdrage te leveren aan de opsporing van de daders. Door middel van het – in samenwerking met de politie - organiseren van workshops zal stichting M. de mogelijkheden van anoniem melden onder de aandacht brengen. In het onderzoek “Loverboys en hun slachtoffers” wordt ook aanbevolen om hulpverleners beter te informeren over de wijze waarop zij een bijdrage kunnen leveren aan de opsporing van mensenhandel, zonder het belang van het slachtoffer te schaden.

Strafmaxima

Loverboys maken zich, zoals diverse malen in dit document is gesteld, schuldig aan een zeer ernstig misdrijf dat de slachtoffers voor het leven tekent. Dit misdrijf dient dan ook op een effectieve, krachtige en afschrikwekkende wijze te kunnen worden bestraft. Naar verwachting zal nog in 2011 of begin 2012 een wetsvoorstel aan de Tweede Kamer worden aangeboden waarmee de strafmaxima voor mensenhandel verder worden verhoogd. Zo zal het strafmaximum voor het 'kale' delict mensenhandel op tien jaar worden gesteld (is acht jaar), oplopend tot een levenslange gevangenisstraf voor mensenhandel die de dood tot gevolg heeft.

Om recidive te voorkomen is het daarnaast van belang dat er een krachtig signaal uitgaat naar loverboys die al zijn veroordeeld voor mensenhandel. In dat kader is het wetsvoorstel minimumstraffen – dat binnenkort naar de Tweede Kamer zal worden gezonden - ook voor de aanpak van mensenhandel (ofwel loverboyprblematiek) relevant.

Doelstelling: Het versterken van de integrale aanpak van loverboys en het verhogen van de straffen voor mensenhandel.

Maatregelen:

- Het afronden, evalueren en implementeren van de aanbevelingen uit de pilot "Loverboys zijn laffe boys";
- de leerpunten van en ervaringen met 'best practises', waaronder de pilot, bij de aanpak van loverboys over Nederland verspreiden;
- Ontwikkelen en verspreiden van een handreiking voor de aanpak van de loverboyproblematiek onder jeugdzorginstellingen, onderwijsinstellingen, gemeenten en politiekorpsen;
- Ontwikkelen van een webdossier over de loverboyproblematiek ten behoeve van jeugdzorginstellingen, onderwijsinstellingen, gemeenten en politiekorpsen;
- Het laten uitvoeren van een internetcampagne door stichting M. in 2012 en 2013, waarin een focus wordt gelegd op de loverboyproblematiek;
- Organiseren van workshops voor zorg- en hulpverleners, met als doel om van hen meer (anonieme) informatie over slachtoffers van loverboys te verkrijgen;
- Het verhogen van de maximumstraffen voor mensenhandel.

3.3 Protection (bescherming en opvang van slachtoffers)

Voor een effectieve aanpak van de loverboyproblematiek is het – zoals hiervoor vermeld – van belang om goede zorg en bescherming aan slachtoffers te bieden. Gelet op de complexe aard van de problematiek is het van belang dat de slachtoffers op maat gesneden zorg krijgen aangeboden. Daarnaast is het van belang dat de slachtoffers goed worden beschermd tegen de loverboys. Er zijn namelijk hoge drempels voor slachtoffers van loverboys (en van mensenhandel) om aangifte te doen, omdat ze vaak (ernstig) worden bedreigd door hun loverboy. Het bieden van een goede bescherming tegen de loverboy kan dan de drempel voor het doen van aangifte verlagen. Een hogere aangiftebereidheid kan er vervolgens toe leiden dat de loverboys beter kunnen worden aangepakt.

Onderzoek Jeugdzorg

Zoals hiervoor al is aangegeven is in opdracht van de Staatssecretaris van VWS in de jeugdzorg en vrouwenopvang onderzoek gedaan naar de aard en omvang van de problematiek van slachtoffers van loverboys, "Loverboys en hun slachtoffers." Dit onderzoek levert een beeld op van de bestaande mogelijkheden op het gebied van preventie, begeleiding en opvang voor slachtoffers van loverboys. Uit het onderzoek blijkt dat er al veel gebeurt op het gebied van preventie en opvang van slachtoffers van loverboys in de vrouwenopvang en jeugdzorg maar dat er ook punten zijn die verbeterd kunnen worden. De acties die voortkomen uit het onderzoek zijn verwerkt in dit actieplan.

Uit het onderzoek blijkt onder meer dat het voorkomt dat slachtoffers van loverboys die zijn behandeld in de vrouwenopvang of jeugdzorg, opnieuw slachtoffer worden van een loverboy (herhaald slachtofferschap). Over dit verschijnsel is nog weinig bekend. Het is van belang om dit nader te onderzoeken om passende behandeling te kunnen bieden aan deze groep. In dit verband wordt ook gekeken naar tertiaire preventie ter voorkoming van slachtofferschap.

Deskundigheidsbevordering

Het is van belang dat de algemene kennis en vaardigheden omtrent de aanpak van de loverboyproblematiek bij de jeugdzorginstellingen en de vrouwenopvang op een zo hoog mogelijk peil wordt gebracht. Uit de praktijk blijk dat loverboys zich steeds meer via het internet manifesteren, maar er komen ook regelmatig berichten over loverboys die juist de slachtoffers in de jeugdzorginstellingen opzoeken. Om de kennis en vaardigheden van de jeugdzorginstellingen te vergroten en actueel te houden zal het kennisinstituut Movisie vanaf 2012 in opdracht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie onder meer trainingen, advies en consultatie en casusbesprekingen aan jeugdzorginstellingen aanbieden. Dit sluit ook goed aan bij de aanbeveling van het Verwey Jonker Instituut in Loverboys en hun slachtoffers voor deskundigheidsbevordering. Doel hiervan is om de jeugdzorginstellingen beter in staat te stellen om de loverboyproblematiek aan te pakken en dus ook de slachtoffers beter te behandelen. De werkzaamheden van Movisie zullen zich aanvankelijk concentreren op de regio's waar de loverboyproblematiek het meest duidelijk naar voren komt. In ruil voor de trainingen en advisering door Movisie zullen de betreffende jeugdzorginstellingen gegevens aanleveren ten behoeve van de verbetering van de registratie van slachtoffers van loverboys.

Afhankelijk van het resultaat van de werkzaamheden van Movisie zullen deze ook in 2013 en de jaren hierna aan de jeugdzorginstellingen worden aangeboden.

Rechten en plichten slachtoffers

Naast de kwaliteit van de zorg en de omgang met de loverboyproblematiek is het van belang dat de slachtoffers zelf ook goed weten wat hun rechten (en plichten) zijn en waar ze ondersteuning kunnen krijgen. Slachtoffers van loverboys kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van diverse regelingen om hun schade op hun loverboy te verhalen. Zo is er het Waarborgfonds geweldsmisdrijven waarvan slachtoffers – onder bepaalde voorwaarden - een eenmalige financiële uitkering kunnen krijgen en kunnen slachtoffers die van de rechter een schadevergoeding toegewezen onder bepaalde voorwaarden gebruik maken van een voorschotregeling. Ook kunnen slachtoffers voor ondersteuning of informatie terecht bij bepaalde overheidsorganisaties of NGO's. Om de positie van slachtoffers van loverboys zo sterk mogelijk te maken – en daarmee ook de aangiftebereidheid te vergroten - is het wenselijk dat deze informatie helder en begrijpelijk aan hen wordt gepresenteerd. Het Coördinatiecentrum Mensenhandel (CoMensha) maakt hiertoe in opdracht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie een brochure waarin de rechten van de slachtoffers uiteen worden gezet. Deze brochure zal via onder meer politiekorpsen en andere instellingen die met slachtoffers van mensenhandel te maken hebben worden verspreid.

Doelstelling: het verbeteren van de zorg voor en bescherming van slachtoffers van loverboys.

Maatregel:
- onderzoek doen naar het hoe en waarom van herhaald slachtofferschap van slachtoffers van loverboys;
- het verzorgen van trainingen, adviezen en actuele kennisoverdracht over de loverboyproblematiek aan Jeugdzorginstellingen;
- het ontwikkelen van een brochure voor slachtoffers van mensenhandel (en loverboys) met daarin de rechten en plichten van slachtoffers.

4 Samenvatting

De aanpak van mensenhandel heeft bij het kabinet een hoge prioriteit. Zo is als doelstelling geformuleerd dat het aantal criminele organisaties dat wordt aangepakt wordt verdubbeld, waarbij mensenhandel prioriteit heeft. Daarnaast wordt de aanpak van mensenhandel versterkt via onder meer de Task Force aanpak mensenhandel, die onder leiding staat van de voorzitter van het College van Procureurs-generaal van het Openbaar Ministerie. Specifiek ten behoeve van de aanpak van de loverboyproblematiek zal onder het motto van de "drie P's": prevention, prosecution en protection de komende jaren een aantal concrete maatregelen worden verricht ten behoeve van de rijksbrede aanpak van de loverboyproblematiek.

Het betreft de volgende doelstellingen en maatregelen:

Doelstelling: beter inzicht in de omvang en de aard van de slachtoffers van loverboys
Maatregel: structureel betere registratie van het aantal en de kenmerken van de slachtoffers.

Doelstelling: het voorkomen dat jongeren slachtoffer worden van loverboys door hen seksueel weerbaarder te maken en hun ouders beter bewust te maken van de loverboyproblematiek.

Maatregelen:
- de effectiviteit wordt onderzocht van initiatieven en projecten gericht op preventie;
- de ontwikkeling van een voorlichtingsfilm om ouders en hun kinderen meer bewust te maken van de risico's die het gebruik van 'social media' voor wat betreft de loverboyproblematiek met zich meebrengt;
- het uitvoeren van de meerjarige We Can-jongerencampagne samen met een aantal gemeenten;
- het verspreiden van voorlichtingsmateriaal over seksueel geweld, weerbaarheid en loverboy-problematiek onder en tussen scholen;
- Interventies gericht op het bevorderen van (seksuele) weerbaarheid die aansluiten bij de belevingswereld van jongeren, met behulp van onder meer social media en E-hulp;
- onderzoek doen naar ontwikkeling van tertiaire preventie (voorkomen van herhaald slachtofferschap);
- de zogeheten kerndoelen voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs aanpassen door hierin aandacht voor seksualiteit en seksuele diversiteit expliciet te noemen.

Doelstelling: Het versterken van de integrale aanpak van loverboys en het verhogen van de straffen voor mensenhandel.

Maatregelen:
- Het afronden, evalueren en implementeren van de aanbevelingen uit de pilot "Loverboys zijn laffe boys";
- de leerpunten van en ervaringen met 'best practises', waaronder de pilot, bij de aanpak van loverboys over Nederland verspreiden;
- Ontwikkelen en verspreiden van een handreiking voor de aanpak van de loverboyproblematiek onder jeugdzorginstellingen, onderwijsinstellingen, gemeenten en politiekorpsen;
- Ontwikkelen van een webdossier over de loverboyproblematiek ten behoeve van jeugdzorginstellingen, onderwijsinstellingen, gemeenten en politiekorpsen;
- Het laten uitvoeren van een internetcampagne door stichting M. in 2012 en 2013, waarin een focus wordt gelegd op de loverboyproblematiek;
- Organiseren van workshops voor zorg- en hulpverleners, met als doel om van hen meer (anonieme) informatie over slachtoffers van loverboys te verkrijgen;
- Het verhogen van de maximumstraffen voor mensenhandel.

Doelstelling: het verbeteren van de zorg voor en bescherming van slachtoffers van loverboys.

Maatregel:
- onderzoek doen naar het hoe en waarom van herhaald slachtofferschap van slachtoffers van loverboys;
- het verzorgen van trainingen, adviezen en actuele kennisoverdracht over de loverboyproblematiek aan Jeugdzorginstellingen;
- het ontwikkelen van een brochure voor slachtoffers van mensenhandel (en loverboys) met daarin de rechten en plichten van slachtoffers.

Dit is een gezamelijke uitgave van:
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
www.rijksoverheid.nl

December 2011 | Publicatienr: J-11479